

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zločin a trest: svědectví smolných knih 16. až 18. století

v českých zemích ve statistikách

Martin Krameš

Pedagogická fakulta University Karlovy, Katedra dějin a didaktiky dějepisu

Praha 2011

V předložené bakalářské práci Martina Krameše se zadáním „Zločin a trest: svědectví smolných knih 16. až 18. století v českých zemích ve statistikách“ dostává se oponentovi do rukou text, jehož kritické objektivní zhodnocení není právě jednoduché. Bakalářská práce čítá úhrnem 101str., z toho plných 88str. připadá na sám text, což je objem, který by obstál i u práce diplomní. Přiloženo je 23 statistických tabulek a 9 obrazových příloh; v úvodu je umístěna stručná česká a anglická anotace.

Je nesporným faktem, že Kramešova práce je počinem v mnoha ohledech zajímavým, prokazujícím autorovu přiměřenou odbornou zdatnost, víceméně odpovídající bakalářskému stupni vzdělání v oboru historie. Jednoznačnou předností textu je zjevná poctivost badatelského přístupu, jak je patrná z práce s prameny i literaturou, jejíž objem je v rámci bakalářského diplomního úkolu rozhodně chvályhodný. Výběr titulů z téměř nepřeborné nabídky je v podstatně dostačující až vyčerpávající: autor upřednostňuje kvalitní studie, ať již větší či jen drobnější, od renomovaných odborníků v oblasti dějin státu a práva i historie zločinu a zločinnosti a zcela rezignuje na lákavou nabídku populárně naučných, namnoze ovšem diletantských, senzacechtivých či přímo bulvárních opusů, těžících z atraktivity tématu hrdelního a útrpného práva, jejichž historiografická hodnota je však povýtce sporná případně žádná. V seznamu literatury tak postrádám snad jen některé významnější obecně koncipované texty, například z pera Norberta Ohlera.

Diplomantova preciznost se šťastně prosadila jak ve formě bakalářské práce, která je promyšleně strukturována a jejíž vnitřní soudržnost nekolísá, tak v obsahu, a to zejména v části, již sám autor prezentuje jako stěžejní a která je věnována konkrétním trestným činům a uloženým trestům (kapitola 5, srovnej především přiložené tabulky). Pečlivostí vyniká

rovněž poznámkový aparát, perfektně dle norem zpracovaná bibliografie i relativně vysoká úroveň závěrečné redakce a editace (malé chyby, jakou je například odskok popisky obrazové přílohy na předcházející stránku – stovnej str. 100 resp. 101 – jsou jen výjimkou); slabinou je naopak mírně těžkopádné vyjadřování, stylistická neobratnost a celkově poněkud strohý jazyk. Tento drobný nedostatek je však jistě možné připsat autorské nezkušenosti a lze jej do budoucna odstranit. Občasně je text zatížen i faktickými nepřesnostmi (například na str. 16 hovoří autor o „husitských hnutích“ apod.), které nicméně výsledný tvar příliš nepoškozují. Sumárně lze říci, že svým rozsahem, pojetím i seriózním provedením vzbuzuje bakalářská práce velké sympatie.

Největším problémem předkládané studie – problémem, který bohužel všechny výše vypočtené přednosti nepříjemně zastiňuje a relativizuje – je samo vymezení tématu: autor, jak sám udává v úvodu své práce (str. 7 resp. 9), zpracovává některé editované i needitované prameny, vztahující se k vývoji trestního práva v českých zemích v období, které v textu definuje léty 1526 až 1768. Toto vymezení však trpí mnohými nedostatky. Již datace je sporná, neboť používá zároveň ryze politické kritérium, nemající vztah k trestněprávní realitě (rok 1526 jako datum nástupu Habsburků) a zároveň kritérium odvozené z dějin práva (rok 1768 jako datum tereziánské reformy soudnictví). V samotné práci nicméně rok 1526 nehraje v podstatě žádnou roli, což je logické. Potom ale autorovo časové vymezení ztrácí opodstatnění a svědčí o jakési koncepční neujasněnosti textu. Časový rámec, zahrnující období bezmála dvou set padesáti let, je nadto pro záměry bakalářského úkolu možná až příliš velkorysý, stejně jako rámec místní (autor se věnuje pramenům české i moravské provenience).

Významnější slabinou práce je nedotažená kritika užitých pramenů (i literatury); je rozhodně přínosem, že se autor vydal skutečně *ad fontes* a neobával se sáhnout i po needitovaných pramenech, tuto přednost však vzápětí oslabuje, když místo jejich kvalifikované kritiky podává spíše jen jednoduchou deskripci, přitom v textu jsou roztroušeny poznámky, které jasně svědčí o tom, že autor své zdroje kritice průběžně podroboval; tím více potom zamrzí, že svá zjištění nesumarizoval na místě k tomu určeném, tedy v úvodní části práce.

Na škodu je i velká rozkolísanost ve vnímání některých (ve vztahu k meritu práce podstatných) pojmů, například „právo“ a „soudnictví“, které jako by na některých místech stály v rolích synonym. Text se má dle deklarovaných cílů i v celkovém pojetí vztahovat k „hrdelnímu soudnictví“, autor je však v nakládání s tímto pojmem poněkud benevolentní, podobně nejasné je i užití výrazů „trestní právo“, „útrpné právo“ či „právo procesní“, takže

místy dochází až k jejich záměnám či jinak zmatečnému užití. Tento nedostatek je jistě pochopitelný a omluvitelný, oslabuje však celkové vyznění práce, která stojí na pomezí věd historických a právních resp. právně-historických; v oponentovi vzbuzuje taková vágnost určité pochybnosti, zda byl autor pro daný náročný úkol přeci jen dostatečně teoreticky vyzbrojen.

Důraznější výtka je bohužel třeba adresovat i té části bakalářské práce, již je prezentována jako její nejpřínosnější výstup, totiž rozsáhlé kapitole páté, vypočítávající plnou škálu dobově definovaných deliktů a stanovených trestů a převádějící zjištěná fakta do statistických přehledů, v nichž jsou v korelaci sledována kritéria četnosti výskytu určitých druhů trestů za konkrétní zločin v závislosti na pohlaví pachatele. Text této kapitoly, segmentovaný do stručných oddílů, působí sympaticky svou až matematickou přesností (což odpovídá zvolené metodě) a v podstatě udivuje (zajisté v dobrém) svým rozsahem, nicméně při bližším pohledu se ukazuje, že se zde jedná vlastně z větší části o jakýsi opakující se „pozitivistický převod“ pramenného podkladu do jednoduchých tabulek, s nimiž autor zatím ve větší míře nepracuje, třebaže na některých místech naznačuje dobrou schopnost kritické analýzy (srovnej například postřeh o místně a časově podmíněné oblibě některých druhů trestů).

Závěr: po zhodnocení všech předností i slabin bakalářské práce Martina Krameše lze konstatovat, že se jedná o bezpochyby poctivě odvedené dílo, jehož největší chybou je naddimenzovanost tematického vymezení: objem práce defidenta pravděpodobně zaskočil, takže z předpokládaného původního záměru statisticky zpracovat a následně analyticky vyhodnotit „svědectví smolných knih 16. až 18. století v českých zemích“ zůstala jen první část, sama o sobě kvalitní, bez chybějící druhé části však na hodnotě zároveň ztrácející. Vzniklá ambivalence nutí oponenta, po co nejpečlivějším zvážení všech pro a proti, navrhnout pro hodnocení bakalářské práce Martina Krameše stupeň „velmi dobře“.

V Osíčku, 28. září 2011

Mgr. Gabriela Šaročová